

не може бути прийнятою на себе Україною в російсько-українській угоді щодо розподілу майна [3, 403].

Отже, вперше за два з половиною століття Україна змогла реально звільнитися від російського панування і стати суб'єктом міжнародного права. Проте період національного державного будівництва тривав лише кілька місяців, оскільки фактично самостійність України трималася на німецьких багнетах. Поразка Німеччини та її союзників у Першій світовій війні обумовила подальшу долю української національної державності. 13 листопада 1918 р. РСФРР анулювала Брестський мирний договір,

знявши з себе зобов'язання щодо визнання незалежності України і невтручання в її внутрішні справи.

#### Список використаних джерел

1. Людендорф Э. Мои воспоминания о войне 1914–1918 гг. – М., 1924. – Т. 2.
2. Мирные переговоры в Брест-Литовске. – М., 1920. – Т. 1.
3. Уилер-Беннет Дж. Брестский мир. Победы и поражения советской дипломатии / Пер. с англ. С.К. Меркулова. – М.: ЗАО Центрполиграф, 2009.
4. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф. 1115. – Оп. 1. – Спр. 9.

Надійшла до редколегії 28.01.13

С. Пивовар, канд. ист. наук, проф.  
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

### УКРАИНСКИЙ ВОПРОС В ГЕРМАНО-РОССИЙСКИХ ОТНОШЕНИЯХ В 1918 ГОДУ

*Освещено некоторые аспекты договорённости относительно украинского вопроса между Германией и Россией в 1918 г.  
Ключевые слова: Германия, Россия, украинский вопрос.*

S. Pyvovar, Ph.D. (History), Professor  
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

### UKRAINIAN ISSUE IN GERMAN-RUSSIA RELATIONS IN 1918

*Some aspects to Ukrainian question of agreement between Germany and Soviet Russia in 1918's is examined.  
Key words: Germany, Russia, Ukrainian question.*

УДК 94[73:(47+57)]:327:930.1"1951"

Д. Пронь, асп.  
Чорноморського державного університету імені Петра Могили, Миколаїв

### США ТА СРСР НА МІЖНАРОДНІЙ САН-ФРАНЦИСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ 1951 Р.: ВІТЧИЗНЯНА І ЗАРУБІЖНА ІСТОРІОГРАФІЯ

*У статті аналізується позиція, роль і значення США та Радянського Союзу на Сан-Франциському форумі 1951 р. у світовій (українській, російській, американській, японській...) історіографії.*

*Ключові слова: США, СРСР, конференція в Сан-Франциско 1951р., історіографія.*

Сан-Франциська мирна конференція 4-8 вересня 1951 року неодноразово була й об'єктом, й предметом дослідження в історіографії багатьох країн світу. Зрозуміло, що позиція кожної країни на конференції ("проти" підписання договору з Японією – СРСР, Чехословаччина, Польща; "за" – переважна більшість держав – США, Англія, Франція...; "нейтралітет" на початковому етапі форуму – Єгипет, Лівія, Індонезія...) знайшла пряме відображення у відповідній національній історіографії.

**Мета автора** – відійти від трафаретної схеми сприйняття конференції – або тільки позитивної (американська точка зору), або тільки негативної (радянська історіографія); надати максимально об'єктивну (принаймні, з історично-юридичної сторони) оцінку, розглянути нові концептуальні тенденції дослідження форуму в працях науковців. Цими обставинами пояснюється й актуальність обраного напрямку.

Головною домінантою історіографії Росії, України радянських часів була не тільки відверта критика, в першу чергу, США, Великої Британії, Франції, Японії за всі "недоліки та негаразди" конференції, але й "антирадянські" наслідки – військово-політичний американсько-японський "союз 8 вересня 1951 року".

До такої категорії праць необхідно віднести дослідження С.К. Ігнатушенка, В.М. Березіна, М.І. Іванова, Є.М. Жукова, В.В. Седнева, Л.М. Кутакова [1]. Наприклад, у своїй праці з історії нормалізації відносин СРСР з післявоєнною Японією В.М. Березін пише: "США та Англія, зібравши навколо свого проекту механічну більшість..., добилися прийняття конференцією одностороннього мирного договору з Японією" [2, с. 51]. В ана-

логічному "науковому ключі" виступає й Л.М. Кутаков, який підкреслює, що "конференція була закликає лише оформити закулісну змову уряду США з правлячими колами Англії та Японії". При цьому "радянський уряд погодився прийняти участь у конференції для того, щоб, виклавши позицію СРСР, сприяти укладенню дійсно демократичного мирного договору" [3, с. 9-10].

Зрозуміло, що наведені приклади красномовно підтверджують політичне забарвлення, як і "радянсько-комуністичне" замовлення (в цілому не принижуючи цікавий зміст і фактологічний матеріал згаданих книжок).

Представники американської історіографії, у протидію радянській історичній, юридичній, політологічній наукам, були прихильниками "особливої, виключної, об'єднуючої" місії Сполучених Штатів Америки як під час роботи самого форуму, так і після його закінчення. Ця школа нараховує низку цілеспрямованих праць Д. Пратта, Г. Ленсена, Дж. Стефана, Р. Пруїссена [4].

Не відставали від своїх "заокеанський" колеги й японські науковці, серед яких виділялися Такакура С., Яхага Х., Хатторі Т. [5]. Хатторі Такусіро у книзі "Японія у війні 1941-1945" підкреслює: "У всіх життєвих напрямках Японії проводилася так звана демократизація. Але суттєвість цих перетворень, наприкінці, полягала тому, щоб зробити Японію країною, яка більше всього влаштувала б союзні держави, і перш за все США" [6, с. 605].

Після завершення періоду "холодної війни" та краху біполярної системи з "саморозпадом" Радянського Союзу, на початку і середині 1990-х років, з'являється серія оригінальних (хоча, подекуди, зберігаючи нотки "старих" ідеологічних підходів і методів) досліджень, які

торкалися складних, протирічних, "закритих" проблем Сан-Франциської конференції. Автор, не змішуючи "національні школи", колорит і "обличчя" науковця, особливо виокремив би праці Б.М. Славінського, І.В. Мазурова, Нідзекі К. Гартхоффа Р., Кимури Х., Р. Стіннетта, Л. Ставрїаноса ... [7]. Що з'явилось нового? Б.М. Славінський, наприклад, прямо задає питання: "Чому ж голова радянської делегації на Сан-Франциській конференції А.А. Громико не підписав мирний договір з Японією?" І сам відповідає: "Для того, щоб знайти відповідь..., необхідно співставити позиції всіх сторін, які брали участь у мирному врегулюванні, насамперед, Сполучених Штатів, а також Великобританії та ряду інших країн" [8, с. 73].

Професор Міжнародного центру японських досліджень в Кіото Кімура Хіросі ще відкритіше констатує: "Радянський Союз оцінив бойкотування Сан-Франциської конференції як самий серйозний провал дипломатії Громика. М. Хрущов у своїх спогадах оцінює відмову СРСР від підписання Сан-Франциського мирного договору як дипломатичну помилку Сталіна" [9, с. 111-112].

**Висновок.** Автор переконаний, що у новітній історіографії зазначеної проблеми, повинні домінувати не політична мотивація, а, в першу чергу, юридична та історична складові.

#### Список використаних джерел

1. Игнатущенко С.К. Экономическая экспансия японский монополий после Второй мировой войны. – М.: "Наука", 1966. – 296 с.; Березин В.Н. Курс на добрососедство и сотрудничество и его противники (из истории нормализации отношений СССР с послевоенной Японией). – М.: Междунар. отношения, 1977. – 144 с.; Иванов М.И. Япония в годы войны (записки очевидца). – М.: Главн. ред-ция вост. лит-ры изд-ва "Нация", 1978. – 253 с.; Международные отношения на Дальнем Востоке в послевоенные годы. Т. 2 (1958-1976 годы). Ред. коллегия: Жуков Е.М. и др. – М.: "Мысль", 1978. – 286 с.; Седнев В.В. Япония: тайфун милитаризма. – К.: Политиздат Украины, 1987. – 199 с.; Кутаков Л.Н. Москва-Токио: очерки дипломатических отношений, 1956-1986. – М.: Междунар. отношения, 1988. – 272 с.

2. Березин В.Н. Курс на добрососедство и сотрудничество и его противники... – М.: Междунар. отношения, 1977. – 144 с.

3. Кутаков Л.Н. Москва-Токио: очерки дипломатического отношения, 1956-1986. – М.: Междунар. отношения, 1988. – 272 с.

4. Pratt J.W. A History of the United States Foreign Policy. – N.Y.: Columbia University Press, 1955. – 236 p.; Lensen G.A. The Russian push towards Japan: Russo-Japanese relations. – New Jersey: A.S. Barnes, 1959. – 554 p.; Stephan J.J. Sakhalin. A History. – Oxford: Oxford University Press, 1971. – 230 p.; Stephan J.J. The Kuril Islands: Russo-Japanese Frontier in the Pacific. – Oxford: Oxford University Press, 1974. – 301 p.; Pruessen R.W. John Foster Dulles. The Road to Power. – N.Y.: Columbia University Press, 1982. – 572 p.

5. Такакура С. Очерки истории Курильских островов / Такакура Сунао. – Перев. с японск. – М.: Иностран. лит-ра, 1961. – 248 с.; Jahaga Ch. Japan since Perry / Jahaga Chitoshi. – Hamden: Archon Books, 1966. – 723 p.; Хаттори Т. Япония в войне 1941-1945 / Хаттори Такусиро. – Сокр. пер. с японск. – М.: Воениздат, 1973. – 631 с.

6. Хаттори Т. Япония в войне 1941-1945 / Хаттори Такусиро. – Сокр. пер. с японск. – М.: Воениздат, 1973. – 631 с.

7. Славинский Б.Н. Ялтинская конференция и проблема "северных территорий". – М.: "Новина", 1996. – 226 с.; Мазуров И.В. Японский фашизм. – М.: Изд-кая фирма "Ват. лит-ра", 1996. – 158 с.; Ниидзэки К. Три волны в японо-советских отношениях // Проблемы Дальнего Востока. – 1990. – № 1. – С. 94-103.; Гартхофф Р.Л. Северные территории или Южные Курилы? // Международная жизнь. – 1991. – № 7. – С. 96-100.; Кимура Х. Курильская проблема: история японо-российских переговоров по пограничным вопросам. Пер. с японск. М. Суэздава. – Киев: "Юринком", 1996. – 240 с.; Stinnett R.B. Day of Deceit: the truth about FDR and Pearl Harbor. – N.Y.: Simon&Schuster Ink, 1999. – 386 p.; Stavrianos L.S. The World since 1500: A Global History: 7<sup>th</sup> ed. – New Jersey: Englewood Cliffs, 1995. – 744 p.

8. Славинский Б. Сан-Францисская мирная конференция 1951 г. // Проблемы Дальнего Востока. – 1991. – № 3. – С. 73-82.

9. Кимура Х. Курильская проблема: история японо-российских переговоров по пограничным вопросам. Пер. с японск. М. Суэздава. – Киев: "Юринком", 1996. – 240 с.

Надійшла до редколегії 28.01.13

Д. Пронь, асп.

Черноморского государственного университета имени Петра Могилы, Николаев

### США И СССР НА МЕЖДУНАРОДНОЙ САН-ФРАНСИССКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ 1951: ОТЕЧЕСТВЕННАЯ И ЗАРУБЕЖНАЯ ИСТОРИОГРАФИЯ

В статье анализируется позиция, роль и значение США и Советского Союза на Сан-Францисском форуме 1951 г. в мировой (украинской, русской, американской, японской...) историографии.

Ключевые слова: США, СССР, конференция в Сан-Франциско 1951 г., историография.

D. Pron', post-graduate student

Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolaiv

### USA AND SOVIET UNION AT THE SAN FRANCISCO WORLD CONFERENCE 1951<sup>TH</sup>: NATIONAL AND FOREIGN HISTORIOGRAPHY

The article analyzes the position, role and value of the USA and the Soviet Union on the San Francisco Forum (1951) in the world (Ukrainian, Russian, American, Japanese ...) historiography.

Key words: USA, USSR, San Francisco Forum (1951), historiography.

УДК 94[510:(5-12)]:327"19/20"

Н. Савчак, асп.

Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України, Київ

### ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИКИ КНР ЩОДО КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ (ДР. ПОЛ. XX – ПОЧ. XXI СТ.)

В статті аналізуються зміни політики КНР щодо країн Південно-Східної Азії в другій половині XX – початку XXI століття.

Ключові слова: КНР, зовнішня політика, Південно-Східна Азія.

Розвиток відносин з країнами АСЕАН є одними з пріоритетних напрямків китайської зовнішньої політики. Протягом другої половини XX та початку XXI століття, відносини цих держав пройшли декілька етапів та зазнали радикальних змін. Зважаючи на особливу роль, яку надає КНР відносинам з державами Південно-

Східної Азії, актуальним є аналіз еволюції двосторонніх та багатосторонніх відносин Китаю щодо АСЕАН.

Історія відносин КНР та країн Південно-Східної Азії під час "холодної війни" не є однозначною. Країни, які одні з перших визнали Китайську Народну Республіку були: Індонезія – в квітні 1950 року, та Бірма – в червні

© Савчак Н., 2013